

MUSIQIY TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR

Raxmatova Nargiza Dolibayevna

Toshkent davlat pedagogika universiteti dotsent v.b.

nraxmatova065@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada musiqa ta'limida raqamli texnologiyalarning ahamiyati, professional musiqa ta'limi tizimida musiqa fanlari darslarida qo'llaniladigan multimedia ma'ruzalari, ushbu ma'ruza shaklini yaratishda amal qilish kerak bo'lgan uslubiy printsiplar keltirilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, raqamli texnologiyalar, musiqa, multimedia ma'ruzalari, innovatsion kompyuter texnologiyalari.

Annotation: This article presents the importance of digital technologies in music education, multimedia lectures used in the lessons of musical and theoretical disciplines in the system of professional music education, methodological principles that should be followed when creating this form of lectures.

Key words: education, digital technologies, music, multimedia lectures, innovative computer technologies.

XXI asrning boshi musiqiy ta'lim mazmuniga keskin o'zgarishlar kiritdi, bu esa ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni faol joriy etish bilan bog'liq. Bugungi kunda ushbu texnologiyalar talabalarni musiqiy o'qitish, tarbiyalash va rivojlantirishga qaratilgan musiqiy ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismidir. Musiqa ta'limida raqamli texnologiyalarning katta ahamiyati ushbu texnologiyalarning ijodiy musiqiy jarayonda, xususan, musiqa fanlari o'qituvchilari faoliyatida tobora ortib borayotgan roli bilan bog'liq.

Raqamli musiqiy-kompyuter texnologiyalari, eng avvalo, elektron resurslardan foydalangan holda musiqiy materialni yaratish, qayta ishlash, tiklash bo'yicha innovatsion kompyuter texnologiyalaridir. Ta'lim jarayoniga raqamli musiqiy-kompyuter texnologiyalarini joriy etish musiqiy ta'limni yangilashning zamonaviy talablari, musiqiy ta'lim sifatini oshirish maqsadida ularni ishlab chiqilayotgan pedagogik texnologiyalar va ta'lim modellariga kiritish zarurati bilan belgilanadi. Ushbu omillar musiqiy ta'lim tizimida zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanishning dolzarbligini belgilaydi.

Raqamli musiqiy-kompyuter texnologiyalari bugungi kunda o'quv jarayonining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. U an'anaviy pedagogik texnologiyalar va musiqiy ta'lim hamda rivojlanish vositalarini boyitibgina qolmay, balki ta'lim oluvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishlarini faollashtirish, ularning mustaqilligini rivojlantirish ham uchun xizmat qilmoqda.

Bugungi kunda professional musiqa ta'limi tizimida musiqa fanlari darslarida qo'llaniladigan samarali didaktik vositalardan biri bu nota matni, jadvallar, rasmlar, video, audio va boshqalarni vizual ravishda taqdim etishga imkon beradigan multimedia ma'ruzasidir. Multimedia ma'ruzalari o'rganilayotgan fanlarning ta'lim imkoniyatlarini kengaytiradi, barcha multimedia vositalarining universal birikmasi uchun sharoit yaratadi, ta'lim oluvchilarning ma'lumotni yaxshiroq o'zlashtirishiga yordam beradi va o'quv materialiga qiziqishini oshiradi. A.K.Tomilin "Multimedia ma'ruzalarini ishlab chiqish va ulardan foydalanish metodikasi" maqolasida ushbu ma'ruza shaklini yaratishda amal qilish kerak bo'lgan quyidagi uslubiy printsiplarni keltiradi:

- o'quv materialini taqdim etishda tizmlilik;
- o'quv va uslubiy qo'llanmalar bilan bog'liqlikka rioya qilish;
- o'quv materialini mazmun jihatidan tematik tuzilishi;
- butun kurs doirasida o'quv materialini taqdim etish ketma-ketligi;
- har bir slaydda ma'lumotlarning mazmundorligi;
- axborotning mantiqiy rivojlanishi;

- dizaynning yaxlitligi.

Bunday ma'ruzalarning alohida kursi musiqa ta'limi doirasida kompozitor ijodiga, tarixiy davrga, uslub yoki janrga, musiqadagi yo'nalishga bag'ishlanishi mumkin. Multimediyaning keng imkoniyatlari tufayli o'qituvchi mavzularni, o'quv materialini tanlashda, ma'ruzalar kursini qo'llashda va ijodiy amalga oshirishda erkin yondashadi.

Musiqa tarixi fanini o'zlashtirish doirasida buyuk kompozitorlarning ijodiy faoliyati, ular yaratgan turli janrlardagi musiqiy asarlar, yo'nalishlar va uslublar haqidagi fikrlarni og'zaki yoki yozma ravishda yetkazib berishni bilish talablari qo'yiladi. Multimedia ma'ruzasi ushbu talablarni to'liq bajarishga qodir: kompozitorning ijodiy faoliyati videoda, jadvalda matn (ta'riflar, iqtiboslar, tasniflar va boshqalar) shaklida taqdim etilishi, portretlar va musiqiy parchalar bilan to'ldirilishi mumkin, shuningdek, uslublar, janrlar va shakllarning ta'riflarini kiritish, ularning rivojlanishi hamda davrlar va musiqiy oqimlarning asosiy namoyandalarini ko'rsatish mumkin. O'tilgan materialni mustahkamlash uchun "ecce" shaklida ijodiy topshiriq yoki o'rganilayotgan mavzu bo'yicha test, nazorat savollari (musiqiy asarni tahlil qilish) taklif qilinishi mumkin.

Multimedia ma'ruza kursidan talabalarning mustaqil ishlarida ham foydalanish mumkin, masalan, nazorat ishlariga tayyorgarlik ko'rish, o'zlashtirilgan ma'lumotlarni takrorlash, konspekt yozish va boshqalar. Multimedia texnologiyalarini auditoriya va auditoriyadan tashqari ishlarda qo'llash nafaqat o'quv materialiga qiziqishni kuchaytiradi, balki uni eslab qolish jarayonini ham yaxshilaydi.

Shunday qilib, multimedia ma'ruza fanning tashkil etilgan o'quv modulining elementi bo'lishi mumkin, o'qituvchining ma'ruzasini aks ettirishi va o'qitishni tahlil qilish uchun turli xil mashqlar va topshiriqlarni (test, nazorat ishlari va boshqalar) o'z ichiga olgan amaliy mashg'ulot bilan to'ldirilishi mumkin. Shuningdek, mashg'ulotlarda (auditoriya va mustaqil) ishni tashkil qilish uchun asosiy didaktik vositaga aylanishi mumkin. Video ma'ruzalar

multimedia kursining asosiy afzalliklari - materialning yaqolligi va tushunarligi, shuningdek uni qayta-qayta ko'rish imkoniyatidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Коновалов А., Буторина Н. Цифровые технологии в музыкальном образовании. Е.: 2022. – 137 с.
2. Yuldasheva, N., & Rahmatova, N. (2016). O'zbek musiqa adabiyoti. *Toshkent–2016*.
3. Dolibaevna,R.N. (2023). Bo'lajak o'qituvchilarini kasbiy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari. *Ta'lim fidoyilari, 10*, 197 b.

